

Κείμενα Νεώτερης Φιλοσοφίας: Κείμενα για τον Διαφωτισμό
Εργαστηριακό Μάθημα (Υ) Γ' εξαμήνου

Σύγγραμμα:

**Mendelsohn, Kant, Hamann ..., *Τί είναι Διαφωτισμός*,
μετφρ. Ν.Μ.Σκουτερόπουλος, Αθήνα (εκδόσεις Κριτική) 1989**

Κείμενα διδαγμένα: κλειδα εμμενούς ανάγνωσης των κειμένων

**1. M. Mendelsohn, «Σχετικά με το ερώτημα: 'Τί σημαίνει
Διαφωτίζω;»**

- Ετυμολογία και γενεαλογία: η μεταφορά του «φωτός» στην ιστορία της γνωσιολογίας (π.χ. αλληγορία του σπηλαίου, χριστιανισμός κλπ.)
- έννοια και ιστορία της έννοιας του «ανθρωπισμού» → παιδεία, μόρφωση
- συστηματική/νοηματική σχέση: παιδεία - προορισμός του ανθρώπου
- διαφωτισμός υπό την στενότερη έννοια και καλλιέργεια
- διαφωτισμός με την ευρύτερη έννοια και ανάπτυξη της γλώσσας
- άτομο και πολίτης
- μόρφωση ενός έθνους

2. I. Κάντ, «Απάντηση στο ερώτημα: Τί είναι Διαφωτισμός»

- ορισμός της έννοιας του διαφωτισμού
 - ωριμότητα VS κηδεμονεύση
 - αντιδιαφωτιστικά μέσα και εργαλεία: δόγματα – προκαταλήψεις – «φόρμουλες» (= κανόνες, απαγορεύσεις, επιταγές κοινωνικών ρόλων κλπ.)
 - λόγος, διάνοια, κριτική δύναμη ως φυσικές προδιαθέσεις του ανθρώπου: ανθρωπισμός και προορισμός του ανθρώπου στον Καντ
 - 'αρνητικός' προσδιορισμός της ελευθερίας: ελευθερία ως *άρση των εμποδίων* και των *ανασταλτικών παρεμβάσεων* εκ μέρους της κρατικής εξουσίας, των κοινωνικών δομών και επιταγών, στην φυσική ανάπτυξη του ανθρώπου (ωρίμανση) του ανθρώπου (ανεξιθρησκεία. *φυσικά δικαιώματα* - δικαιώματα της ανθρωπότητας – *φυσικό δίκαιο*)
 - άτομο και κοινότητα, προσωπική ωρίμανση και πολιτικός διαφωτισμός
 - πεδία ελευθερίας: πνευματική ανεξαρτησία, πολιτική ελευθερία, ελευθερία του λόγου, ελευθερία της δημόσιας χρήση του λόγου
 - <<παρενθετικά εξέταση μιας ειδικής πρακτικής περίπτωσης: ελευθερία του λόγου και δημόσιοι λειτουργοί ή λειτουργοί της εκκλησίας – προσωπική χρήση του λόγου>>
 - η ιδέα της αναγκαίας εξέλιξης των κοινωνιών προς τον διαφωτισμό (προϋποθέσεις;) και η έννοια της προόδου
 - <<ιστορική θεματική: το προφίλ του «πεφωτισμένου μονάρχη» - «ανεκτικότητα» VS «καθήκον» του μονάρχη να σέβεται την ελευθερία της έκφρασης >>
 - η δυναμική μεταξύ δημόσιας άσκησης της ελευθερίας και πολιτικών μετασχηματισμών
-